

Дорожня карта
реформи поводження з відходами

«Рівненська громада без сміття 2030»

На замовлення Управління економіки міста виконавчого комітету Рівненської міської ради

м. Рівне 2021

Дорожня карта (проєкт) реформи поводження з відходами «Рівненська громада без сміття 2030»

Авторський колектив:

Артем Миргородський

Засновник та керівник «GreenAge»

Остап Семерак

Міністр екології та природних ресурсів України (2016–2019)

Партнер ЮК «Василь Кісіль і партнери»

Віктор Таран

ГО «Цифрова репутація»

стратегічні комунікації «GreenAge»

Кандидат наук з державного управління

Іван Юрчик

експерт з місцевого розвитку

та креативних індустрій

Під загальною редакцією **Віктора Тарана**

Зміст

Вступ	4
Розділ 1. Ключові показники управління відходами в Україні	5
Розділ 2. Оцінка нормативно-правових актів та стандартів ЄС	8
Розділ 3. Поводження з відходами у м. Рівному. Стан, проблеми, перспективи розвитку. Думки громади	12
Розділ 4. Пропозиції щодо змін у сфері управління відходами. Мета, цілі, завдання та принципи місцевої програми поведження з відходами	20
Розділ 5. Методологічні рекомендації щодо структури та наповнення Дорожньої карти зі створення місцевого плану поведження з відходами	31
Розділ 6. Комунікаційна кампанія – цілі та принципи організації. Роль та місце місцевих ЗМІ у комунікації реформи поведження з відходами. Інформаційно-просвітницькі заходи для громади: Від розуміння до підтримки!	35
7. Досвід деяких інших міст, аналіз технологій	39
Резюме	42

Вступ

Реформа поводження з відходами одна з найбільш запізнених порівняно з іншими сферами та галузями, які отримали значний поштовх останні роки.

Ситуація ускладнюється тим, що нові члени ЄС вже 15–20 років тому пройшли той етап, на якому знаходиться Україна. Разом з тим темпи зростання генерації відходів прискорюються, а більшість сміттєзвалищ не спроможні витримати навантаження, сміттєпереробні заводи не побудовані, інфраструктура не готова до таких потоків сміття.

Реформа децентралізації регіонів, нова стратегія поводження з відходами та новий рамковий проєкт закону 2207-ІД, який пройшов перше читання, передбачають лідерство областей, міст та ОТГ у реформуванні галузі.

Мета даного дослідження – вивчити поточний стан та потенціал сфери управління відходами у місті Рівному та запропонувати концепцію розвитку, яка передбачатиме комплекс заходів, програм, нормативно-правової роботи тощо.

Група експертів GreenAge провела особисті зустрічі з усіма ключовими стейкхолдерами реформи: представниками органів місцевого самоврядування, комунальними підприємствами, головами ОСББ, приватними суб'єктами-утворювачами відходів, сортувальниками, переробниками, виробниками обладнання, громадськими діячами тощо. Інформація збиралася у формі особистих зустрічей та онлайн-опитувань.

Вирізняють 3 парадигми у сфері управління відходами:

1. Своєчасне та якісне вивезення побутових відходів, 90–100% захоронення та спалювання відходів. Покриття 100% забруднювачів сервісом з вивезення відходів.
2. Запровадження роздільного збору з метою максимального повернення ресурсу в економіку, використання відходів для вироблення електроенергії, біогазу та тепла, зменшення навантаження на полігони. Навчання дітей ощадливому ставленню до ресурсів.
3. Доведення захоронення до 10–25% від всього обсягу ТПВ, закриття та рекультивація полігонів (створення на їх місці парків), компостування для отримання органічних добрив, створення брендкованої продукції з вторсировини, відмова від спалювання відходів, запуск кругової економіки, політика нуль відходів. Зменшення споживання та повторне використання товарів.

Україна знаходиться у першій парадигмі. Більшість країн ЄС протягом останнього десятиріччя перейшли у третю парадигму. Україна буде рухатися таким же шляхом.

Стратегія розвитку системи поводження з відходами має ґрунтуватися з урахуванням законодавства України та ЄС та включати дві основні вимоги:¹

1. Мінімізація потрапляння на полігон біовідходів (харчові та інші органічні відходи).
2. Зобов'язання попередньої обробки ТПВ перед захороненням.

Загальноєвропейські принципи розробки політик у сфері поводження з ТПВ:

1. Зменшувати термічну обробку ТПВ (спалювання), натомість віддати перевагу механічному сортуванню з метою підвищення глибини сортування та поверненню цінних фракцій в повторне використання.

¹ Directive (EU) 2018/850 of the European Parliament and of the European Council, the Landfill Directive (Council Directive 1999/31/EC)

2. Максимально якісно сепарувати біовідходи (подвір'я будинків, підприємств) та компостувати у максимальній близькості з місцем генерації, зменшувати фракцію змішану з пластиками, склом тощо.
3. Ставити за мету на найближче десятиліття наступну пропорцію:²
 - 50% відсортована вторсировина (включно з органікою, папером, пластиком, склом тощо),
 - 25% РДФ-паливо,
 - 25% спалювання/захоронення (хвостова фракція).

Розділ1. Ключові показники управління відходами в Україні

Сфера управління відходами належить до однієї з тих, за якими оцінюють роботу місцевої влади. Станом на 2021 рік в Україні налічується 442 міст, 825 селищ міського типу і 27 395 сільських населених пунктів, об'єднаних у 1469 територіальних громад (136 районів), які повністю відповідають за організацію надання послуг із поводження з побутовими відходами на місцях.

Чистота населеного пункту та задоволення мешканців рівнем надання комунальних послуг є обличчям міста, селища, села і безпосередньо впливають на рейтинги місцевої влади. І саме їй під силу змінити економіку і зробити її дійсно ефективною.

Усі повноваження у сфері управління побутовими відходами передані органам місцевого самоврядування, як частина процесу децентралізації.

Лише 79% населення України охоплено послугами з вивезення побутових відходів.

Завдяки впровадженню в 1725 населеному пункті роздільного збирання побутових відходів, роботі 34 сміттесортувальних ліній, 1 сміттєспалювального заводу і 3 сміттєспалювальних установок перероблено та утилізовано близько 6,3 % побутових відходів, з них: 1,7 % спалено, а 4,6 % побутових відходів потрапило на заготівельні пункти вторинної сировини та сміттєпереробні лінії.

За експертними оцінками на 26 полігонах України влаштовано системи вилучення біогазу та експлуатуються установки для виробництва електроенергії, потужність яких досягла 30 МВт. Кількість утилізованого біогазу у 2020 році склала 64.0 млн м³ (50% метана). Кількість виробленої у 2020 році електроенергії – 112.3 ГВт*год.

Така ситуація обґрунтована різними локальними умовами у населених пунктах (рівень доходу, склад відходів, тип забудови, наявність потужностей з переробки/ утилізації та ін.). Незалежно від цих розбіжностей, принципи управління відходами є однаковими і співзвучні із міжнародними вимогами. Це, в першу чергу, захист здоров'я населення, охорона довкілля та збереження ресурсів.

Побутові відходи в Україні в основному захоронюються на 4157 сміттєзвалищах і полігонах загальною площею близько 7,4 тисяч гектарів. За оцінками екологів ще понад 35 тисяч стихійних та інших нелегальних звалищ покрили всю Україну.

2 ЗВІТ про навчальну поїздку. Делегація ВИШНІВ, ГОРОХІВ, БЕРЕСТЕЧКО, МАР'ЯНІВКА 05.10.2021 – 08.10.2021. Сучасне поводження з відходами в Австрії. Розвиток у сфері поводження з відходами в Австрії у 1980–2015 рр. Рекомендації щодо розвитку у сфері поводження з відходами у Західній Україні

Не зважаючи на скорочення населення в Україні, спостерігається тенденція до збільшення обсягу утворених і вивезених на полігони твердих побутових відходів на 4 мільйони кубічних метрів щороку. Серед твердих побутових відходів збільшується частка відходів, які не піддаються швидкому розкладу і потребують значних площ для зберігання.

За даними Світового банку, незважаючи на скорочення населення, обсяг відходів усе одно зростає по причині того, що країна продовжує виробляти, продавати, купувати продукцію. Дослідження показало, що при рості ВВП на 1 %, обсяг відходів збільшується на 0,2%. В Києві за останні 10 років обсяг відходів виріс на 17%.

Як бачимо, Україні на даний час застосовується переважно один метод поводження з побутовими відходами, а саме складування на полігонах.

Під звалища та полігони вилучаються із сфери ефективного економічно-господарського використання значні земельні площі, нещадно забруднюється довкілля. Загальна площа всіх звалищ дорівнює площі міста Хмельницького. Існуючі звалища не відповідають екологічним вимогам з багатьох причин, серед яких: порушення правил експлуатації, безконтрольне, нерегульоване попадання на полігони небезпечних промислових відходів, велика кількість фільтрату, який утворюється внаслідок біологічного розкладання органічних речовин, проникнення в тіло звалища атмосферних опадів і води з прилеглої території.

Разом з тим, за статистикою Мінрегіонбуду, кількість перевантажених сміттєзвалищ становить 258 од. (4,2%), а 905 од. (15%) не відповідають нормам екологічної безпеки.

Неналежним чином проводиться робота з паспортизації та рекультивації сміттєзвалищ. З 1657 сміттєзвалищ, які потребують паспортизації, у 2019 році фактично паспортизовано 145 од. (потребує паспортизації 24,9 % сміттєзвалищ від їх загальної кількості).

Найбільша кількість полігонів, які потребують паспортизації: у Хмельницькій області – 90% від загальної кількості полігонів в області та Дніпропетровській області – 68 %.

З 483 сміттєзвалищ, які потребують рекультивації, фактично рекультивовано 57 од. (7% потребує термінової рекультивації). Найбільша кількість полігонів, які потребують рекультивації, у Черкаській області та у м. Києві.

Потреба у будівництві нових полігонів складає 384 одиниці. Найбільша потреба у будівництві нових полігонів у Закарпатській області – 44 одиниці.

Окрім вищезначених проблем, в цілому загальноприйняте складування твердих побутових відходів на полігонах створює ще цілу низку проблем, серед яких найістотнішими є такі:

- швидке надмірне переповнення існуючих полігонів через недостатнє ущільнення відходів – середня щільність відходів у тілі полігону рідко перевищує 0,5...0,6 т/м.куб.;
- негативні фактори впливу на довкілля – забруднення підземних вод фільтратом, виділення неприємного запаху, самозаймання відходів, забруднення прилеглих територій легкими фракціями (папір, поліетилен тощо), створення сприятливого середовища для розмноження комах, гризунів, безпритульних тварин;
- відсутність площ, придатних для влаштування полігонів на оптимальній відстані від населених пунктів;
- нездатність дієвого контролю за впливами полігонів на довкілля, особливо після їх закриття.

Полігонні технології себе вичерпали і в провідних європейських країнах ставлення до них є вкрай негативним.

Донедавна, альтернативою полігонному способу захоронення сміття виступали смітте-спалювальні та сміттепереробні заводи.

Смітте-спалювальні заводи знайшли широке застосування в країнах з високою густотою населення (ФРН, Японія, Швейцарія, Бельгія та ін.). Проте експлуатація цих заводів у порівнянні зі сміттепереробними підприємствами і полігонами потребує значно більших капітальних та експлуатаційних витрат. Особливо значна частина витрат іде на фільтри, що очищують викиди в повітря і роблять їх безпечними для довкілля.

Крім того, складними і недостатньо надійними та ефективними є процеси очищення газів, а також утилізація та знешкодження токсичної золи та шлаку, які утворюються при спалюванні ТПВ у значній кількості (до 30 % від сухої маси відходів).

Термічний метод знешкодження відходів, як показує досвід експлуатації в Україні смітте-спалювальних заводів, також може бути джерелом забруднення довкілля, оскільки при недотриманні технологічного режиму спалювання в атмосферу можуть потрапити токсичні речовини.

Зола смітте-спалювального заводу є токсичною речовиною високого класу небезпеки і потребує спеціальних методів знешкодження. Зберігання золи відкритим способом, як це відбувається на території єдиного смітте-спалювального заводу "Енергія" в Києві, призводить до роздмухування часток золи на значні відстані.

Таким чином, сучасні способи управління побутовими відходами в Україні:

- орієнтовані на полігонне захоронення відходів, їх розміщення на сміттєзвалищах та/або стихійних сміттєзвалищах, більшість з яких не відповідають вимогам екологічної безпеки;
- мають низький технологічний рівень;
- обмежені підходами до прийняття комплексних управлінських рішень та фінансовими ресурсами;
- мають низький рівень впровадження інноваційних технологій.

Тарифи на послуги із захоронення відходів не створюють для суб'єктів господарювання і місцевих органів влади стимулів для перероблення відходів.

Середній тариф на поводження з побутовими відходами в країні становить майже 130 грн./м³, у тому числі за захоронення – 42 грн./м³. Середній тариф на поводження з побутовими відходами для населення становить 111,7 грн./м³, у т.ч. за захоронення – 37,8 грн./м³.³

Відсутність системи перероблення (у тому числі системи роздільного збирання) побутових відходів призводить до втрати Україною щороку мільйонів тонн ресурсоцінних матеріалів, що містяться у відходах, які потенційно можуть бути введені у господарський обіг. Розвиток роздільного збирання та перероблення відходів є невід'ємною частиною підвищення ефективності використання природних ресурсів і переходу до сталої економіки.

Надмірна залежність від захоронення побутових відходів не може далі бути основою поводження з побутовими відходами в Україні. Крім того, підписана у 2014 році Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони вимагає від України негайних і рішучих кроків для впровадження європейських стандартів у відповідній сфері.

3 Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2020 рік

Така ситуація обумовлює необхідність створення та забезпечення належного функціонування загальнодержавної системи запобігання утворенню відходів, збирання, перероблення та утилізації, знешкодження і екологічно безпечного видалення.

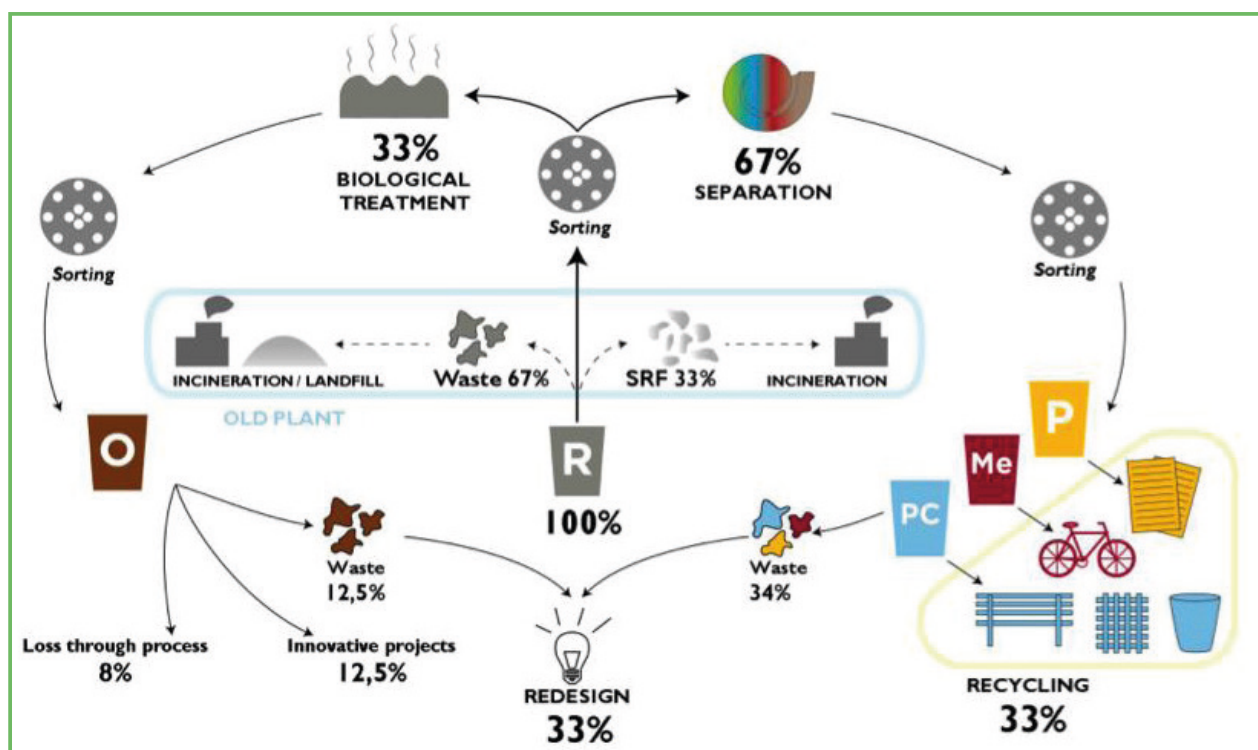
Це повинно бути невідкладним завданням навіть в умовах відносної обмеженості економічних можливостей як держави, так і основних утворювачів відходів. Таким чином, єдиним можливим шляхом урегулювання ситуації є створення комплексної системи управління відходами на загальнонаціональному, регіональному та місцевому рівнях.

Розділ 2. Оцінка нормативно-правових актів та стандартів ЄС

Запровадивши Пакет з циркулярної економіки, Європейський Союз прийняв масштабну дорожню карту з питань управління відходами. У ЄС створено рамковий механізм для держав-членів, в межах якого управління відходами стає інструментом максимально ефективного управління ресурсами, враховуючи забезпечення сталого економічного розвитку шляхом мінімізації відходів і збільшення обсягів повторного використання і перероблення.

Циркулярна економіка передбачає зменшення відходів і збільшення обсягів повторного використання і перероблення сировини.

Оновлена через прийняття Директиви (ЄС) 2018/850 Європейського парламенту та Ради, Директива про захоронення відходів (Council Directive 1999/31/EC), передбачає обмеження захоронення органіки та змушує попередньо піддавати обробці відходи перед захороненням.

Типова схема управління ресурсами в муніципалітетах ЄС передбачає двопотокове сортування: відокремлення органіки від сухих твердих побутових відходів. Органіка надходить на компостування та вироблення інноваційних продуктів (альтернативне паливе тощо). Половина сухих ТПВ (33% всього потоку ТПВ) відсортовується на вторсировину, решта скеровується на завод механіко-біологічної обробки та перетворюється на РДФ-паливо.

Україна

Угода про асоціацію з ЄС

Відповідно до вимог Угоди про асоціацію з ЄС Україна має імплементувати Директиву №2008/98/ЄС про відходи або Рамкову директиву про відходи, оскільки саме вона встановлює основні вимоги до поводження, без яких якісної системи створити неможливо.⁴

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року

Уряд України схвалив 08.11.2017 року Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року.⁵

Стратегія має на меті впровадження системного підходу до поводження з відходами на державному та регіональному рівнях, зменшення обсягів утворення відходів шляхом збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Її реалізація здійснюватиметься трьома етапами: перший – 2017–2018 роки, другий – 2019–2023 роки, третій – 2024–2030 роки. Очікується, що реалізація Стратегії сприятиме впровадженню системи управління відходами на інноваційних засадах; розробленню відповідного законодавства; покращенню стану навколишнього природного довкілля, а також санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Зокрема, Стратегія передбачає створення до 2030 року 800 нових потужностей із переробки вторинної сировини, утилізації та компостування біовідходів, зменшення загального обсягу захоронення побутових відходів з 95% до 30%, мінімізацію загального обсягу відходів, що захоронюються, з 50% до 35%, а також створення мережі з 50 регіональних полігонів, які відповідатимуть вимогам 31-ої Директиви ЄС.

Для забезпечення моніторингу та контролю поводження з відходами буде діяти інформаційна система, яка включатиме відомості про номенклатуру та кількість відходів, що утворюються, перероблюються, утилізуються та видаляються. Також будуть обліковані суб'єкти господарювання, що надають такі послуги. Важливим інструментом контролю стане створення Національного реєстру джерел утворення відходів, потужностей у сфері поводження з ними та системи звітності суб'єктами господарювання.

Інструментами реалізації Стратегії визначено Національний план управління відходами, затверджений Розпорядженням КМУ від 20.02.2019 № 17-р, та регіональні плани управління відходами, що наразі розробляються в областях України.

Втім, за отриманою експертною оцінкою у колишнього міністра Остапа Семерака, ситуація із реалізацією стратегії у вкрай непростому стані.

В експертному інтерв'ю, яке він надав експертам GreenAge у грудні 2021 року, він констатував, що фактично ні перший, ні другий етапи реалізації Стратегії не виконано.

З 12 заходів першого етапу виконано фактично три.

Постановою Уряду від 25 квітня 2018 р. № 313 утворено Координаційну раду з питань реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року. Координаційна рада провела **3 засідання**:

- **16 серпня 2018 року** (обговорення стану реалізації Національної стратегії управління

⁴ Building a bridge strategy for residual waste. Policy Briefing. June 2020. Zero Waste Europe

⁵ Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року

відходами до 2030 року; презентація та обговорення проекту Національного плану управління відходами до 2030 року);

- **26 грудня 2018 року** (презентація та обговорення проекту Закону України «Про управління відходами»);
- **24 квітня 2019 року** (обговорення стану розроблення регіональних планів управління відходами до 2030 року).

3 квітня 2019 засідань не проводилося! І це при тому, що вказаним розпорядженням Уряду № 313 передбачено проведення щоквартальних засідань Координаційної ради.

Виконання двох інших заходів першого етапу реалізації Стратегії пов'язане з утворенням робочих груп у профільному міністерстві та обласних державних адміністраціях для розроблення Національного плану. Цей документ, як ми знаємо, був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 117.

Розроблення законопроектів, передбачених Стратегією на цьому етапі (про управління відходами; про захоронення відходів; про спалювання відходів; про управління відходами видобувної промисловості; про побутові відходи; про відходи упаковки; про відпрацьовані нафтопродукти; про зняті з експлуатації транспортні засоби; про батарейки, батареї та акумулятори; про відходи електронного та електричного обладнання та інших) Урядом протягом II півріччя 2019 року і до сьогодні не здійснюється. Внесено лише 3 депутатські законопроекти (про управління відходами (реєстр. № 2207-1-д); про батарейки, батареї та акумулятори (реєстр. № 2352); про відходи електронного та електричного обладнання (реєстр. № 2350). Причому 2 останні, які включені до порядку денного сесії Верховної Ради України у листопаді 2019 року, залишаються не розглянутими парламентом вже протягом двох років.

На другому етапі реалізації Стратегії передбачено виконання 15 заходів. Жоден з них не виконано. Це виглядає цілком логічним, зважаючи зволікання з прийняттям нового законодавства у сфері управління відходами, що просто унеможливорює реалізацію практичних заходів другого етапу Стратегії.

Логічним продовженням Стратегії став Національний план управління відходами до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 117, яким передбачена низка конкретних заходів, спрямованих на виконання пріоритетів, закладених Стратегії.

Строки виконання завдань та заходів Національного плану сформовані у визначеній логічній послідовності, починаючи з прийняття Закону України «Про управління відходами», продовжуючи розвитком законодавства на рівні секторальних законів, що запроваджуватимуть регулювання стосовно управління окремими видами відходів, і закінчуючи прийняттям необхідних підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію положень вищевказаних актів законодавства.

З-поміж іншого, згідно вказаного розпорядження Уряду обласні державні адміністрації зобов'язано розробити та затвердити у дворічний строк за погодженням з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів і Міністерством розвитку громад та територій відповідно до їх компетенції регіональні плани управління відходами до 2030 року. При цьому Національний план визначав необхідність розроблення Міндовкіллям протягом 2019 року Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами.

Регіональні плани управління відходами повинні містити взаємопов'язані завдання та заходи, які охоплюють всі аспекти діяльності, що належать до повноважень місцевих органів

виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері управління відходами, у тому числі щодо вибору оптимальної системи поводження з відходами (інфраструктура для збирання, роздільного збирання, перероблення, оброблення та видалення) та практичні заходи, що необхідні для її впровадження.

Отже, кінцевим результатом цієї роботи мав стати пакет актів законодавства, який би забезпечив вирішення застарілих проблем у сфері поводження з відходами та на основі взаємоузгоджених заходів національного, регіональних і місцевих планів управління відходами дозволив би створити реальні передумови для перетворення сфери поводження з відходами в інвестиційно привабливу галузь.

Перші реальні кроки на цьому шляху були невідкладно здійснені одночасно на всіх рівнях законодавчого регулювання ще у першому півріччі 2019 року:

- на розгляд Верховної Ради України VIII скликання внесено Урядовий законопроект «Про управління відходами» (реєстр. № 10411);
- затверджено Методичні рекомендації з розроблення регіональних планів управління відходами (наказ Міндовкілля від 12.04.2019 № 142);
- розроблено та направлено на погодження із заінтересованими органами виконавчої влади проект наказу міністерства «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами».

Таким чином, протягом 2016–2019 років було закладено міцний фундамент для вдосконалення системи управління відходами в Україні. Реформування цієї сфери потужно стартувало.

Прийнятий у першому читанні законопроект «Про управління відходами» № 2207-1д

Проект Закону передбачає:

- запровадження ієрархії поводження з відходами;
- запровадження принципу “забруднювач платить”;
- створення можливості для залучення інвестицій у будівництво сміттєпереробних заводів;
- введення жорстких європейських екологічних норм для операцій спалення та захоронення відходів, щоб не допустити нанесення шкоди здоров’ю людей і довкіллю;
- законодавче підґрунтя для короткострокового та довгострокового планування управління відходами;
- запровадження електронної інформаційної системи управління відходами для забезпечення прозорості у галузі та уникнення корупційних ризиків, що складатиметься з відкритих реєстрів, модулів для надання адміністративних послуг (видача всіх документів онлайн), звітності та аналізу статичної інформації.

У законопроекті пропонується вирішити такі проблеми, як безконтрольне захоронення відходів на звалищах, які не відповідають екологічним нормам; фіктивної переробки відходів, коли фактично вони переробляються лише за документами; здійснення різних операцій з відходами без дозвільної документації.

Законопроектом також передбачається внесення змін до Кодексу про адміністративні порушення та значне підняття штрафів за порушення вимог законодавства у сфері управління відходами, зокрема, і за засмічення територій.

В грудні 2021 року з’явилась оновлена версія зі змінами та доповненнями, яка отримала значну критику екологічної спільноти.

Доводиться констатувати, що фактично реформу сфери управління відходами на національному рівні зупинено. Єдина надія на ефективне впровадження змін на органи місцевого самоврядування.

Розділ 3. Поводження з відходами у м. Рівному. Стан, проблеми, перспективи розвитку. Думки громади.

Для реалізації Стратегії в Україні до 2030 року мають бути схвалені низка нормативно-правових актів на центральному та місцевому рівнях. Серед них ключовими мали стати Регіональні програми поведження з відходами, які обласні державні адміністрації мали розробити до 2020 року включно.

На основі регіональних планів органи місцевого самоврядування протягом пів року мали розробити відповідні місцеві програми поведження з відходами.

Місцеві плани управління відходами (відповідно до проекту закону про управління відходами та діючої національної стратегії):

- Є обов'язковими до розроблення для територіальних громад та ОТГ з кількістю населення понад 50 000 осіб.
- Розробляються та затверджуються органами місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції.
- Розробляються протягом 6 місяців після набрання чинності регіональним планом управління відходами у відповідній області.
- Повинні узгоджуватися з основними розділами регіонального плану управління відходами.
- Оцінка ефективності здійснюється органом місцевого самоврядування кожні 2 роки на основі показників для оцінки досягнення цілей та виконання заходів плану та оприлюднюється.
- Щоб реалізувати потрібне між муніципальне співробітництво

Однак, на жаль, як в Україні так і в Рівненській області процес створення регіональної та місцевої програм поведження з відходами затягнувся.

Фахівці виокремили основні проблеми, що виникали у ОТГ під час розроблення планів дій з управління відходами, які характерні як для України, так і для Рівненської області зокрема:

- Відсутність обласних програмних документів;
- Відсутність розуміння на обласному рівні, де планується розміщення регіональних об'єктів поведження з побутовими відходами;
- Збирання інформації (дані за попередні роки);
- Визначення обсягів утворення та вивезення ТПВ, морфологічний склад відходів;
- Прогнози;
- Прогаляни щодо мінімального переліку нормативних документів на місцевому рівні;
- Стереотип: «послуга має бути соціальною»;
- Економічне обґрунтування технічних пропозицій та заходів;
- Структура тарифу, формування тарифу;

- Необхідність розроблення матеріального балансу;
- Наднавантаження, сумісництво за декількома посадами, плинність кадрів. Не залученість зовнішніх експертів.

Ситуація в Рівненській області з реформою поводження з відходами наступна. 31 липня 2019 року було утворено робочу групу з розроблення Регіонального плану управління відходами в Рівненській області до 2030 року.⁶ Але через ковідні обмеження та об'єктивні обставини, майже півтора роки процес створення регіональної програми поводження з відходами затягнувся.

У публічній площині остання згадка про спробу реанімувати процес датується січнем 2021 року.⁷ Тоді відбулась нарада в Рівненській ОДА, на якій знову піднялось питання створення програми.

Представники робочої групи зі створення регіональної програми називають декілька причин такої ситуації.

Першою причиною стало недофінансування розробки стратегії з боку Рівненської обласної ради. Для розробки стратегії Департамент екології та природних ресурсів залучив зовнішніх експертів, передбачивши на це із обласного бюджету 500 тисяч грн. На жаль, роботи наразі не профінансовані у повному обсязі, оскільки депутати виділили лише **250.000** грн.

Другою причиною стало не затвердження відповідних законодавчих актів на центральному рівні. Зокрема, фактично заблоковано ухвалення нової редакції Закону України "Про управління відходами".

Третьою причиною вони назвали той факт, що Міністерство екології лише восени 2021 року видав методичні рекомендації, на основі яких обласні державні адміністрації змогли доопрацьовувати попередньо розроблені регіональні плани.

Незважаючи на це, процес створення регіональної програми поводження з відходами триває. На думку Директора департаменту екології та природних ресурсів Рівненської ОДА Захарчука В.В., у разі дофінансування, схвалення регіональної програми поводження з відходами цілком реалістично завершити у 2022 році.

Це означає, що м. Рівне має прекрасні можливості розробити та ухвалити свою програму протягом 2022 року.

Незважаючи на затримку на загальнонаціональному рівні та буксування на регіональному, місто Рівне останні роки рухалось у напрямку створення місцевої програми поводження з відходами.

Так, розпорядженням міського голови від 07.11.2019 №1088-р було утворено робочу групу з розроблення стратегії поводження з побутовими відходами у м. Рівному. Рішенням Рівненської міської ради від 22.07.2021 №1037 було утворено тимчасову контрольну комісію для вивчення пропозицій щодо організації переробки побутових відходів.

Управління економіки міста Рівного у 2021 році розробило Екологічний паспорт Рівненської міської територіальної громади.⁸

6 <http://www.old.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/catalog/item/9300.htm>

7 <https://www.rv.gov.ua/news/na-rivnenshchini-obgovorili-strategiyu-upravlinnya-vidhodami19012021>

8 <https://economy.rv.ua/wp-content/uploads/2021/04/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA.pdf>

Департамент економічного розвитку проводить реорганізацію своєї структури аби у 2022 році створити відділ, який координуватиме реформу поводження з відходами.

Також у місті Рівному останні роки проходить інформаційно-просвітницька кампанія, що спрямована на підвищення відповідальності громадян у поводженні з відходами. Вона відбувається на базі управління освіти за методичної та організаційної підтримки Екологічного центру Палацу дітей та молоді у школах міста Рівного проводиться системна робота з просвіти дітей та молоді з питань сортування сміття.

Ці заходи створили гарні передумови для того аби протягом 2022-2023 років розробити та затвердити Рівненську програму з поводження з відходами.

В 2014 році ТОВ "Українським науково-дослідним інститутом з розробки та впровадження комунальних програм та проєктів" на замовлення Управління житлово-комунального господарства виконавчого комітету Рівненської міської ради було розроблено Схему санітарного очищення міста Рівного⁹. Дана схема не враховує всіх районів міста та потребує оновлення. Нова схема має базуватися на принципах, закладених у новій національній стратегії та регіональній програмі.

Поточний статус управління відходами у місті Рівному

Основні показники

- Фактична чисельність мешканців – **245 тис чол.**
- Генерація ТПВ містом на рік – **118 тис тонн** (в інших джерелах – 90 тис тонн)¹⁰
- Генерація ТПВ на 1 мешканця на рік – **481 кг**
- За рік вивезено на полігон – **573 тис контейнерів ТПВ**¹¹
- Структура управління: **96%** захоронення, **4%** сортування, **0%** компостування.
- Морфологія ТПВ: **40%** органіки, **11%** макулатура, **9%** пластик, **6%** скло, **25%** пісок, відсів, **2%** метал, **7%** інше.¹²
- Місто генерує **55%** зібраних ТПВ у області (**213 тис тонн**).¹³
- Оператор управління відходами – монопольна компанія КАТП 1728.
- Тариф, за яким працює оператор **19 грн** з людини для квартир та **22 грн** для приватних будинків.¹⁴
- Середня ринкова вартість захоронених протягом одного року цінних фракцій ТПВ становить щонайменше **30 млн грн**, не враховуючи цінність органічної фракції. При песимістичній оцінці органічних добрив, які можуть бути вироблені з сепарованих біо-відходів, загальна величина щорічних втрат вторсировини становить **50 млн грн**.

9 <http://www.city-adm.rv.ua/rivneportal/ukr/files/sanochistka/tom1.pdf?fbclid=IwAR1BTNwmZEPvYgxHModBgqSa-Zx6Zz6kAayxLWCtBo-Mz-JVfpeuuxcD5jk>

10 Структура тарифу на послугу з поводження з побутовими відходами (захоронення побутових відходів) КАТП 1728

11 Структура тарифу на послуги з поводження з побутовими відходами КАТП 1728 (вивіз ТПВ та зберігання)

12 Завод з переробки відходів Рівненської міської громади. ТЕХНІКО – ЕКОНОМІЧНІ РОЗРАХУНКИ. ЗАВОД З ПЕРЕРОБКИ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ. КОНЦЕПТ. 2021

13 Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2020 рік. Звітність «Санітарна очистка» за 2020 рік

14 Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року

Сортування відходів у місті

Сьогодні близько 100% ТПВ захоронюється на рівненському сміттєзвалювальному полігоні. 3-4% деяких фракцій ТПВ сортуються у контейнерах роздільного збору, передусім (ПЕТ-пластик, картон, скло, батарейки). Полігон не має екрану, що акумулює токсичний фільтрат, отже потребує якнайшвидшої реконструкції. Наразі на полігоні встановлена газогенераторна установка, що продукує електроенергію. Ваги в робочому стані. Під час візиту займань та їх слідів не було зафіксовано. Сортування відходів відкритим способом здійснюється організованими групами осіб.

Міський сміттєзвалювальний полігон розташований на землях Шпанівської сільської ради Рівненського району, площею 21,15 га і експлуатується з 1959 року. Балансоутримувач полігону – КАТП-1728. Станом на 01.01.2020 р. на полігоні захоронено 5667,9 тис. т твердих побутових відходів. Розрахунковий термін експлуатації полігону відповідно до паспорту місця видалення відходів, розробленого Державним підприємством "Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства" системи Мінрегіонбуду – 2028 рік.

Міський полігон 2021 рік

Роздільний збір забезпечують у Рівному забезпечують ФОП "Стратюк А.П.", ТОВ "УПАК ЛЮКС", ТОВ "ВВ Партнер", ТзОВ "НВП "Укрвторресурс", КАТП-1728. Разом з тим, варто відзначити, що успішний досвід сортування демонструють заклади освіти, бізнес та громадський сектор. За даними усних інтерв'ю представників вище згаданих юридичних осіб щомісяця у Рівному та Квасиліві приймається на переробку щонайменше:

- 30 тонн ПЕТ-пляшки, плівок та інших видів пластику;
- 200-250 тонн скляної пляшки;
- 1000-1500 тонн макулатури.

Роздільний збір небезпечних відходів, включно з медичними, майже не налагоджений у місті. Городяни не мають комфортного способу утилізації батарейок. Медичні організації не утилізують належним чином небезпечні відходи.

Приклади сортування ТПВ у Рівному сьогодні:

1. Контейнери-сітки роздільного збору ПЕТ-пляшки, металевої баночки, плівки та скляної пляшки, що обслуговуються ФОП "Стратюк А.П." у кількості 50 шт.

2. Контейнери роздільного збору, що обслуговуються КАТП-1728

3. Сортування та переробка макулатури та текстилю ТОВ "УПАК ЛЮКС"

4. Сортування скла та різних видів пластику на вул. Будівельників, 1

5. Сортування паперу, пластику, батарейок бізнесом (ТЦ "Злата Плаза", Макдональдз, КТС)

6. Сортування в ЖК Щасливий та Реноме

7. Міська громадська станція сортування "Екологічні"

8. Учасники проекту навичок сортування: садочки № 33, 40, 42, школи № 8, 19, 23

9. Неактивна лінія сортування та виробництва РДФ-палива на полігоні

10. Експериментальна станція компостування харчових та садових відходів на полігоні

Думки громади: соціологічні дані опитувань

Національне телефонне дослідження 1200 українців "Ставлення до сортування сміття", яке було проведено соціологічною компанією Active Group у жовтні 2021 року¹⁵ на замовлення компанії GreenAge, виявило надзвичайно цікаві дані.

Так **51%** респондентів відповіли, що половина або більше сусідів готові сортувати сміття в їхньому будинку. При цьому **27%** було важко відповісти.

48% опитаних повністю погоджуються або швидше погоджуються з тезою, що люди, які сортують сміття мають сплачувати менше за його вивіз.

На запитання "**Що заважає вам сортувати сміття?**" відповіді були наступні:

- **45,8%** – відсутність баків для сортування,
- **33,5%** – в цьому немає сенсу, оскільки відсортоване сміття змішують і везуть в одній машині на полігон,
- **31,5%** – просто не звикли,
- **5,3%** – відсутність навичок,
- **4,5%** – нерегулярний вивіз сортованого сміття,
- **4,2%** – незручність розташування баків роздільного збору,
- **10,1%** – важко відповісти.

¹⁵ «Ставлення до сортування сміття» Національне дослідження. Active Group. Жовтень 2021

При цьому значних гендерних чи вікових особливостей у позиції респондентів не було помічено. Ставлення чоловіків і жінок є схожим для представників різних вікових груп.

На питання *"Хто має відповідати за впровадження стратегії сортування сміття?"* отримали такі відповіді:

- 34,8% – місцеві депутати,
- 20,1% – комунальні підприємства,
- 14,7% – голова територіальної громади,
- 9,4% – ОСББ або керуюча компанія,
- 5,6% – депутати ВРУ,
- 4,3% – Уряд,
- 7,9% – важко відповісти

Дуже важливо, що 49,2% вважають, що їх лояльність покращиться до установи/закладу, які сортують відходи.

Ці дані свідчать про готовність критичної маси людей сортувати відходи вже сьогодні.

Опитування 50 голів ОСББ міста Рівного, яке експерти GreenAge провели в онлайн-форматі після персональної зустрічі та обговорення проблематики з головами, виявило такі відповіді на питання:

- *"Який відсоток мешканців вашого ОСББ готові сортувати відходи, на вашу думку?"*
 - 50% або більше – 43%
 - 35% – середній показник
- *"Чи вважаєте ви, що ті, хто порушує правила сортування, мають нести відповідальність?"*
 - 76% – відповіли ствердно
 - 24% сказали "Ні"
- *"Ви особисто маєте досвід сортування?"*
 - 46% сказали, що мають
 - 54% не мають досвіду сортування
- Половина опитаних сказали, що вони готові платити більше за вивезення відходів у разі запровадження сортування в ОСББ.
- *"Який досвід сортування має ваше ОСББ?"*
 - Отримано лише 10 позитивних відповідей ("500–2500 кг/місяць (орієнтовно)", "папір, скло, пластик", "100 кг/м", "400 кг – картон", "Більше 2 років", "200 кг", "Скло – 80 кг, папір – 40кг, пластик – 50кг", "пет контейнер", "40 кг", "Папір, елементи живлення").
 - Решта, або 80% відповіли "Ні".
- *"Які у вас найбільші труднощі в питанні сортування? Яка допомога потрібна?"*
 - 50% – відповіли "Не вистачає контейнерів та своєчасного прибирання сміття"
 - 20% – недостатність інформаційно-освітньої роботи

- На питання *"Чи погоджуєтесь ви з тим, що полігони і звалища мають бути закриті або різко обмежено їх навантаження до 2030-35 років?"* 98% відповіли "Так".
- *"Які фракції відходів варто сортувати у вашому будинку, на вашу думку?"*
 - Більшість відповідей містили варіацію з усіх чи декількох фракцій "скло, макулатуру, органіка, пластик, батарейки".
- 94% сказали ствердно щодо питання *"Чи погоджуєтесь з тезою, що підрядник з поводження з відходами має бути вибраний за критеріями якості та ціни послуг, а не призначений кимось монопольно?"*
- 88% готові особисто брати участь у інформаційній роботі у впровадженні нових стандартів поводження з відходами у ОСББ.
- Встановлення компостера на території свого ОСББ визнали доцільним 55% опитаних.
- *"Хто має сплатити за інфраструктуру роздільного збору (контейнери)?"*
 - 64% – підрядник,
 - 26% – місто,
 - 4% – ОСББ,
 - 6% – інше.

Таким чином, можна зробити висновок, що більшість ОСББ готові запроваджувати сортування в своїх будинках, втім вони не готові платити більше 25% під поточної ціни та очікують допомогу в організації інфраструктури від підрядної організації та міста.

За даними опитування представників соціально відповідального бізнесу, що здійснює свою діяльність у місті Рівному, більшість готові взяти участь у впровадженні сортування на території своїх об'єктів господарювання та зацікавлені у співпраці з містом та надавачами послуг з сортування та переробки вторсировини.

Дослідження, яке проводила рівненська громадська організація Еко-клуб у Житомирі та Коростені виявили перелік заходів, які мешканці готові робити для зменшення наслідків від зміни клімату у місті. З 11 заходів найбільшу оцінку набрало сортування сміття – 78,9% та 71,6% відповідно.¹⁶

Розділ 4. Пропозиції щодо змін у сфері управління відходами.

Мета, цілі, завдання та принципи місцевої програми поводження з відходами

Згідно Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, через 8 років Рівне зобов'язане зменшити кількість відходів, що захоронюються з 96% до 30%.

Для подолання негативних тенденцій необхідно впроваджувати новий підхід по управлінню відходами в основі якого має лежати Економіка замкненого циклу або циркулярна економіка (closed-loop economy, circular economy).

¹⁶ Адаптація громад до зміни клімату. Плани дій сталого енергетичного розвитку та клімату. Екодія. 2021

Нижче наведена європейська 5-ти ступенева ієрархія управління відходами, яка задекларована у «Національній стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» (далі – Стратегія).

Ієрархічні «сходи». Ієрархія передбачає таку послідовність дій з відходами:

1. Запобігання утворенню відходів
2. Підготовка до повторного використання
3. Перероблення відходів
4. Інша утилізація, в т.ч. шляхом відновлення енергії
5. Видалення на полігони.

Така ієрархія діє як на загальнодержавному, так і на рівні окремого господарства, подекуди навіть домогосподарства.

Саме така модель трансформації правил гри з поводження з відходами закладена у двох рамкових документах Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року (2017) та Національного плану управління відходами до 2030 року (2019).

Ключові складові Дорожньої карти сміттевої реформи:

1. *Регіональна та місцева програми поводження з відходами*
2. *Тарифна політика*
3. *Запуск ринку сортування та переробки*
4. *Інформаційно-просвітницька кампанія*
5. *Регіональна та місцева програми поводження з відходами*

Надавши потужний старт реформі управління відходами протягом 2016–2019 років, держава, на думку экс-міністра екології та природних ресурсів України Остапа Семерака, не змогла забезпечити послідовне її проведення. Як вже зазначалося, протягом останніх років відсутні реальні кроки та зрушення в цьому напрямку. Фактично реформування сфери управління відходами зупинилося. Більше того, доводиться констатувати наявність спроб ревізії прийнятих раніше рішень. В таких умовах важко говорити про будь-яку послідовність та наступність дій.

Місцеві органи виконавчої влади, витративши значні ресурси на розроблення проєктів регіональних планів управління відходами, постали перед проблемою неможливості їх погодження та, відповідно, реалізації передбачених заходів.

В таких умовах найбільш прагматичним підходом до вирішення цих питань, на мою думку, є реалізація повноважень, які наразі є вже унормовані чинним законодавством.

При цьому слід керуватися статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», яка до власних (самоврядних) повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад відносить підготовку і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля.

А стаття 26 цього ж Закону встановлює, що до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад належить затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування.

Необхідно діяти відповідно до Конституції України, стаття 19 якої визначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Законами, якими слід керуватися в цьому випадку є закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» в тій частині, що врегульовує порядок та процедури розроблення та затвердження (схвалення) відповідно місцевих та регіональних планів і програм.

Місцеві та регіональні програми, розроблені в правовому полі вказаних актів законодавства, мають затверджуватися (схвалюватися) сесією місцевої ради відповідного рівня або розпорядженням голови місцевої державної адміністрації відповідно.

Однак, необхідно зауважити, що реформа управління відходами передбачає запровадження системи наскрізного планування заходів та дій у цій сфері: Національний план – регіональні плани – місцеві плани – плани управління відходами суб'єктів господарювання. Така система дозволить забезпечити реалізацію державної політики як узгодженого комплексу взаємопов'язаних заходів від державного до об'єктового рівня.

Ми рекомендуємо протягом 2022 року:

1. Рівненській міській раді звернутися до голови Рівненської ОДА з проханням включити представників Рівненської міської ради до складу робочої групи, яка розробляє регіональний план поводження з відходами.
2. Рівненському міському голові оновити склад робочої групи з розроблення стратегії поводження з побутовими відходами у м. Рівному, яка була утворена 07.11.2019 року.
3. Рівненській міській раді погодити створення Департаменту економічного розвитку.
4. У разі створення, Департаменту економічного розвитку передбачити у своїй структурі створення відділу, який в подальшому координуватиме реформу поводження з відходами у м. Рівному. Повноваження відділу, який може носити назву «Охорони довкілля та екологічної політики» будуть описані у наступних розділах Дорожньої карти. Або піти шляхом створення окремого КП за прикладом львівського КП «Зелене місто», основною задачею якого є формування сучасної системи управління відходами.
5. Рівненській міській раді та профільним заступникам міського голови, департаментам, управлінням та відділам, спільно із залученням зовнішніх експертів та з погодженням Рівненської ОДА протягом 2022 розробити та затвердити місцеву комплексну програму поводження з відходами.
6. Рівненській міській раді передбачити у Бюджеті на 2022 рік кошти на розробку місцевої комплексної програми поводження з відходами. Пропонуємо робочу назву документу «Рівненська громада без сміття – 2030».
7. До затвердження місцевої стратегії поводження з відходами Рівненському міському голові, виконкому Рівненської міської ради, Рівненській міській раді включити у свої плани заходи, виконання яких передбачено Національним планом управління відходами до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України 20 лютим 2019 р. № 117-р.¹⁷

¹⁷ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-upravlinnya-vidhodami-do-2030-roku>

8. Рівненській міській раді передбачити у Бюджеті та Програмі соціально-економічного розвитку Рівного на 2022 та 2023 років видатки необхідні для реалізації Стратегії.

При розробці місцевої комплексної програми по поводженню з відходами розробники мають врахувати рекомендації, які розроблені Кабінетом Міністрів України, Міністерством екології та захисту довкілля, Міністерством регіонального розвитку та Рівненської ОДА..

Наразі актом законодавства, що врегульовує створення регіональних програми, є наказ Міндовкілля від 10 вересня 2021 року № 586 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами». Вказана у ньому структура фактично повністю кореспондується із раніше затвердженими наказом Міндовкілля від 12.04.2019 № 142 Методичними рекомендаціями.

Оскільки, як вже зазначалося, Національний план управління відходами має бути основою для розроблення регіональних планів управління відходами, а місцеві плани управління відходами повинні узгоджуватися з регіональними планами управління відходами, то для визначення критеріїв ефективності слід використовувати індикатори виконання заходів та показники ефективності, які визначені Стратегією та Національним планом.

Також необхідно враховувати, що місцева комплексна програма в подальшому стане складовою частиною Регіональної програми поводження з відходами. А отже її створення потребуватиме різнопланове залучення фахівців Міндовкілля та Рівненської ОДА.

Окрім того потрібно буде враховувати як практику створення подібних програм іншими органами місцевого самоврядування, так і обов'язкове залучення зовнішніх експертів.

Експерти GreenAge, проаналізувавши вищезазначені документи та рекомендації, викладають нижче пропозиції по створенню Місцевої комплексної програми поводження з відходами у м. Рівному 2022–2030 років.

Проблема, на вирішення якої спрямована реформа поводження з відходами.

Проблема, на розв'язання якої спрямовано створення місцевої комплексної програми поводження з відходами, направлена на вирішення ситуації, яка склалася з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробленням, утилізацією та захороненням відходів у м. Рівному.

Відсутність належної програми обумовлює необхідність реформування і розвитку з урахуванням вітчизняного та світового досвіду всієї правової та економічної системи, що регулює використання природних ресурсів у цілому та управління відходами зокрема.

Невирішення цієї проблеми може призвести до поглиблення екологічної кризи і загострення соціально-економічної ситуації у Рівненській міській територіальній громаді.

Метою майбутньої програми є створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до поводження з відходами у м. Рівному та Квасилові, зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Цілями майбутньої програми є:

- визначення та розв'язання ключових проблем розвитку управління відходами в м. Рівному і Квасилові, та Рівненській області на інноваційних засадах;
- визначення пріоритетних напрямів діяльності на базі органів місцевого самоврядування Рівненської ОТГ, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель;

- визначення шляхів та методів удосконалення існуючої інфраструктури з управління відходами, які не суперечать інноваційній моделі;
- забезпечення сталого розвитку м. Рівного та Квасилова шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку;
- зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг;
- забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій.

Стратегія майбутньої програми має базуватися на таких принципах:

П'ятиступенева ієрархія поводження з відходами, яка передбачає дії стосовно поводження з відходами у такій послідовності:

- запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;
- підготовку до повторного використання – створення цілої галузі для проведення перевірки, очистки чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попередньої обробки;
- перероблення відходів – утилізація з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;
- інші види утилізації відходів, у тому числі енергетична утилізація, – використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;
- видалення відходів – захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії;

Добитися на локальному рівні виконання наступних принципів:

- максимального переходу до економіки замкнутого циклу, який передбачає, що обсяг продуктів, матеріалів і ресурсів використовується в економіці якомога довше і утворення відходів мінімізується;
- наближеності, який передбачає, що для зменшення потенційних ризиків від забруднення відходами їх переробка має відбуватися якомога ближче до джерел утворення;
- попередженості, який за наявності доказів екологічного ризику слід вжити відповідних запобіжних заходів;
- спільної відповідальності, участі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, а також громадськості під час прийняття рішень щодо досягнення цілей екологічної політики;
- розширеної відповідальності виробника, який передбачає відповідальність виробників та імпортерів продукції за прийняття повернутої продукції та відходів, що залишилися після її використання, а також подальше управління відходами;
- самодостатності, який передбачає створення інтегрованої адекватної мережі об'єктів з утилізації і видалення відходів, що дасть змогу державі чи регіону забезпечити самостійну утилізацію та видалення власних відходів.

Крім того, важливим економічним інструментом майбутньої програми має стати принцип «**забруднювач платить**», який передбачає, що особи, відповідальні за забруднення, повинні нести витрати, пов'язані із цим забрудненням.

Завданнями програми має стати:

- визначення напрямів та пріоритетів розвитку вторинного ресурсокористування з урахуванням як сучасних реальних можливостей, так і довгострокових економічних, соціальних і екологічних інтересів суспільства;
- широке запровадження державно-приватного партнерства, взаємодії та співробітництва в центральних та місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування;
- науково-технологічне та методичне забезпечення управління відходами на інноваційних засадах;
- значне підвищення ролі регіонів та громадянського суспільства у реформуванні сфери поводження з відходами;
- забезпечення фінансування та здійснення визначених заходів для подальшого вдосконалення системи управління поводження з відходами на традиційних засадах.
- залучення громадськості до питання реформування сфери поводження з відходами
- проведення максимально широкої інформаційно-просвітницької кампанії як із роз'яснення цілей та завдань реформи так і з метою максимального залучення громадян до її втілення.

Принципи, які слід врахувати при плануванні системи управління відходами та будівництва відповідної інфраструктури.

Принцип наближеності, який передбачає перероблення відходів якомога ближче до джерел їх утворення. задля зменшення потенційних ризиків від забруднення (наприклад, переробка або подрібнення асфальту та подрібнення бетону в місцях їх повторного використання на об'єктах будівництва чи реконструкції).

Принцип спрямований на мінімізацію впливу на довкілля та зменшення вартості транспортування відходів. У разі виникнення забруднення воно має бути ліквідоване якомога ближче до джерела його виникнення. В контексті поводження з відходами, відходи, які підлягають зокрема видаленню, повинні бути спрямовані до одного з найближчих відповідних об'єктів.

Ефект масштабу (англ. Economies of Scale) – зміна витрат виробництва на одиницю продукції в результаті збільшення обсягів виробництва. Побудова ефективної системи управління відходами залежить від конкретних локальних умов і може бути реалізована після детальних розрахунків. Принцип ефекту масштабу на практиці означає, що економічно обґрунтовано будувати/експлуатувати об'єкти оброблення чи видалення відходів можна лише починаючи з певної кількості відходів, що будуть надходити. Адже вартість оброблення кожної тони при потужності в 10 тис. тонн відходів може бути більшою, ніж вартість тони при потужності 50 тис. тонн.

Принцип попередження. При наявності доказів екологічного ризику слід вжити відповідні запобіжні заходи навіть за відсутності переконливих доказів причин.

Принцип самодостатності, який передбачає створення інтегрованої адекватної мережі об'єктів з утилізації і видалення відходів, що дасть змогу державі чи регіону забезпечити самостійну утилізацію та видалення власних відходів з використанням найкращих наявних технологій.

Принцип спільної відповідальності. Спільна участь органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, а також громадськості під час прийняття рішень щодо досягнення цілей екологічної політики.

Принцип «плати за те, що викидаєш» (PAYT – «pay as you throw»). Із споживачів стягується плата залежно від того, скільки відходів вони надають для збирання до місцевої системи поводження з відходами. Існують різні моделі в залежності від регіону і муніципалітету. Витрати, спричинені забрудненням, повинні бути коректним чином розподілені між забруднювачами і споживачами, а не лягати на суспільство в цілому.

Наразі Україна стає на шлях переходу до економіки замкненого циклу. Це вимога сучасності як єдиний можливий варіант продовження економічного зростання без впливу на зміну клімату, яка в останні роки є відчутною і в нашій країні. Перехід на нові технології, які дозволятимуть зменшити викиди CO₂ та раціональне використання ресурсів потребує значних інвестицій,

Але це матиме значні позитивні наслідки в майбутньому, а за невиконання слідуватимуть додаткові фінансові навантаження. У 2020 році у ЄС був ухвалений Європейський зелений курс (European Green Deal), основною метою якого є досягнення кліматичної нейтральності європейського континенту до 2050 року. Одним з інструментів цієї нової кліматичної політики розглядається запровадження так званого механізму прикордонного вуглецевого коригування (Carbon Border Adjustment Mechanism або CBAM). По суті, це спеціальний податок на викиди вуглецю, який планується застосовувати до продукції, що імпортується у ЄС із країн, які не приділяють належної уваги зменшенню викидів парникових газів. Зважаючи на ці факти, завдання місцевих органів влади розвивати інвестиційний потенціал регіону, сприяти роботі підприємств та стимулювати існуючі підприємства до екологічної модернізації.

Регіональна та місцева стратегія повинна включати в себе довгостроковий план покращення морфології "чорного" контейнера, який лишається після попереднього сортування та направляється на додаткову обробку (сортування, виготовлення РДФ-палива, спалювання тощо). За основу варто взяти досвід міста Любляни зі схожою чисельністю населення, яке запровадило роздільний збір 2005 року і в 2020 році 68% відходів розділяються населенням. В "чорний" контейнер потрапляє лише третина всіх відходів.¹⁸

Рівне, %	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Папір/ картон	12%	15%	16%	18%	20%	21%	22%	23%	25%
Біовідходи	40%	35%	35%	30%	25%	20%	17%	15%	13%
Пластик (HDPE, LDPE, PP, PET)	6%	7%	7%	8%	8%	9%	10%	11%	11%
Інші види пластику	8%	9%	9%	10%	10%	11%	12%	13%	13%
Текстиль, шкіра і гума	4%	5%	5%	6%	6%	7%	7%	7%	8%
Підгузки	3%	3%	3%	4%	5%	5%	6%	7%	7%
Залізо	2%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	4%	4%
Скло	8%	7%	6%	6%	5%	5%	4%	4%	4%
Будівельні	5%	4%	4%	3%	3%	2%	2%	1%	1%

Оптимальна динаміка структури морфології "чорного" контейнера у Рівному до 2030 року

Ключова позиція – це рівень вологості ТПВ. Необхідно ставити за мету як найшвидше перетнути рівень 25%, що дозволить більшу питому вагу залишкових ТПВ використовувати для виробництва РДФ-палива.

¹⁸ http://ebm.si/zw/wp-content/uploads/2018/04/ZW_porocilo_MOL_2018.pdf

Регіональна та місцева політика поводження з відходами має ґрунтуватися на ієрархії рішень, зверху якої стоїть якість довкілля, а внизу – економічна доцільність. З огляду на це, пріоритет має надаватися технологіям у такому порядку:

- Сортування та повторне використання пакування й ресурсів.
- Використання відходів (залишкової фракції) для виробництва РДФ-палива, біогазу, спалювання для отримання теплової та електроенергії.
- Захоронення.

Основний упор у плануванні успіху реформи ставиться на зменшення залишкової фракції ТПВ, яка потрапляє в чорний контейнер. Головне завдання – наростити питому вагу відходів, які мешканці сортують у спеціальні контейнери роздільного збору.

Рівне, %	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Сортовані ТПВ	4%	7%	14%	20%	27%	35%	46%	55%	70%
Чорний контейнер	96%	93%	86%	80%	73%	65%	54%	45%	30%

Песимістичний план динаміки питомої ваги сортованої сировини у Рівному до 2030 року

Тарифна політика

Тариф на послуги з поводження з ТПВ має бути переглянутий. Рекомендація запланувати поетапне збільшення тарифу протягом кожного року. Тариф у Рівному є одним з найнижчих в Україні. Для порівняння в інших містах тариф становить:

Тариф	Рівне ¹⁹	Кривий Ріг ²⁰	Київ ²¹	Хмельницький ²²	Вінниця ²³
Квартири	19,00	25,56	36,11	24,48	26,85
Садиби	22,00	26,34	37,01	27,27	

Тариф на послуги з захоронення також має бути переглянутий. Одним з дієвих інструментів зменшення навантаження на полігон та стимулювання сортування ТПВ з досвіду країн ЄС є саме поступове збільшення ціни захоронення відходів. До прикладу середня ціна захоронення ТПВ в Німеччині становить 60 євро/тонна. Для порівняння, сьогодні тариф на захоронення у Рівному – 158 грн/тонна, на полігоні №5 у Києві – 205 грн/тонна.²⁴

Рекомендація запланувати збільшення тарифу на захоронення синхронно з підвищенням ціни на поводження з ТПВ. При цьому зростання тарифу на захоронення має бути більшим з метою стимулювання сортування.

Єдина політика тарифікації користувачів не сприяє зростанню культури ефективного та екологічного поводження з відходами. Міста, в яких ставлять за мету покращення негативного впливу сміття на довкілля переходять на обслуговування юридичних осіб – колективні

¹⁹ Рішення міської ради № 48 від 25.05.2021 про встановлення тарифів на послуги з поводження з побутовими відходами, що надаються КАТП 1728

²⁰ <https://ecospectrans.com.ua/novini/taryfy-na-poslugy-z-vyvezennya-tpv-z-1-travnya-2021-roku/>

²¹ <https://kks.kiev.ua/tarifi/>

²² <https://suspilne.media/137223-u-hmelnickomu-zroste-tarifi-na-vivezenna-smitta-koli-i-na-skilki/>

²³ <https://www.vmr.gov.ua/Lists/CityNews/ShowNews.aspx?ID=7796>

²⁴ <http://kst.in.ua/uk/diyalnist/zahoronennia-vidhodiv>

договори – на противагу прямим договорам з фізичними особами (Київ). Також замість тарифікації однієї людини застосовується тариф за вагу відходів (Львів, Вінниця).

Згідно Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» вони мають право обирати виконавців окремих житлово-комунальних послуг, з якими усі співвласники укладають відповідні договори. Тобто, ОСББ фактично може вибрати перевізника самостійно.²⁵

Мешканці мають сплачувати за ті відходи, які вони утворюють, а не середній показник по місту. В іншому разі, мешканці ніколи не будуть зацікавлені у зміні своїх споживацьких навичок.

Запуск ринку сортування та переробки

Сміттєві майданчики: Багатоквартирні та приватні будинки

Абсолютна більшість сміттєвих майданчиків багатоквартирних будинків є не закритими. Контейнери також передбачають вільний доступ, або взагалі мають відкриті кришки (що сприяє погіршенню морфології).

Рекомендовано запланувати наступні зміни:

- Закрити сміттєві майданчики спеціальними конструкціями з накриттям. Обладнати кодовими замками доступу та відеокамерами.
- Передбачити можливість сортування трьох ключових фракцій: змішані несортовані, сухі змішані (пакування) та органіка. Всі фракції мають обслуговуватися окремим спецтранспортом.

Це дозволить налагодити якісний збір вторсировини (уникнути псування контейнерів та крадіжка вторсировини), а також встановити контроль за якісним поводженням з відходами мешканцями (сортування у відповідні контейнери).

Сміттєві майданчики: Громадські місця

Місто має облаштовувати щороку 5–10 так званих «зелених острівців» загального користування, де кожен рівнянин у якого відсутня можливість сортувати відходи біля будинку зможе задовольнити свою потребу та відсортувати: пластик, папір, скло, батарейки, лампи, органіку, сухі змішані відходи тощо.

Приклад партнерства комунального та приватного підприємств щодо облаштування «Зеленого острівця» у Києві

²⁵ Плата за сміття. Проста/складна арифметика. Екологія-Право-Людина.

Сміттєві майданчики: Бізнес

До 20% твердих побутових відходів у містах генерують заклади громадського харчування, підприємства харчової промисловості, об'єкти роздрібної торгівлі, готелі, кафе та інші заклади. Як правило, вони генерують прогнозований потік ТПВ, є фінансово спроможними та мають компетентних співробітників, відповідальних за стандарти якості та поводження з відходами. Доцільно за прикладом Львова та Києва розпочати діалог з бізнесом та запропонувати запровадити комплексне сортування відходів. Найбільш ефективна модель співпраці з бізнесом – двопотокове сторування на дві фракції: сухі змішані (пакування) та органічні відходи. За таким методом успішно працює компанія GreenAge у Києві, яка обслуговує десятки провідних закладів столиці.

Контейнери для сухих змішаних та органічних відходів для ресторанів у Києві

Станція компостування органічних відходів

Місто має забезпечити процес компостування харчових відходів, а також садових та паркових відходів, яких генерується понад 40–50 тис. тонн на рік. Сьогодні ці фракції включно з опалим листям, гіллям, скошеною травою захоронюються неналежним чином. Прикладом таких станцій може слугувати Львівська ЛКП “Зелене місто” або київська приватна станція, що знаходиться у смт. Тарасівка Боярського району. Виготовлений за технологією аеробного компостування субстрат може бути реалізований за ціною 1 тис грн/тонна.

Львівська станція компостування

Ресурсний парк або центр поводження з відходами

У більшості громад міст ЄС та США муніципальна влада сприяє утворенню ресурсних парків (центрів сортування та утилізації відходів), куди мешканці можуть привезти на автомобілі понад 50 фракцій відходів та відсортувати їх, наприклад:

- побутову техніку, телевізори, електроніку тощо
- меблі, текстиль, посуд та предмети інтер'єру
- будівельні матеріали, фарби, будівельне сміття
- іграшки, предмети декору
- тощо

Громада міста Рівне може виділити місце для створення такого центру приватним суб'єктам господарювання або надати інші пільги для сприяння його створенню.

Яскравими прикладами таких парків є Ressourcenpark Leibnitz (на фото) у Австрії.

Оператори роздільного збору

Сьогодні у місті реалізована модель монопольного надання послуг населенню та бізнесу комунальним підприємством.

Доцільно створити передумови для появи нових операторів у сфері поводження з відходами, які візьмуть на себе завдання зростання глибини сортування, зменшення навантаження на полігон, а також ступінь задоволення користувачів послугами.

Такими передумовами можуть бути такі інструменти:

- Закупівля з бюджету міста контейнерного парку роздільного збору для тих ОСББ/бізнесів/установ, що готові укласти (колективний) договір з оператором на обслуговування контейнерів роздільного збору ТПВ.
- Компенсація ОСББ/установам/бізнесу/ витрат на обслуговування контейнерів роздільного збору ТПВ.

Разом з тим однозначним пріоритетом для міста на найближчі роки є розвиток та посилення КАТП 1728 як провідного стабільного виконавця завдань з очистки міста та забезпечення чистоти навколишнього середовища.

Найближчі 2 роки місто потребуватиме орієнтовно додатковий контейнерний парк:

- 350 шт органіки 240 л
- 350 шт сухі змішані 1100 л
- 500 шт ПЕТ-пляшки сітки

Орієнтовна вартість цього парку – 3 млн грн. З огляду на значну потребу у фінансуванні доцільно сприяти участі приватних суб'єктів господарювання у облаштуванні та обслуговуванні контейнерів роздільного збору за прикладом Хмельницького.

В подальшому доцільно запустити завод механіко-біологічної обробки відходів, коли частка відсортованої вторсировини зросте до хоча би 10–15%. Також важливо уважно вивчити ринок збуту РДФ-палива, щоб не опинитися у ситуації, що в певній якості чи обсягу паливо виявиться не затребуваним. Такий завод має стати теж оператором або партнером операторів зі збору ТПВ для своїх потужностей (на етапі проектування заводу).

Контроль та штрафи

Впровадження сміттевої реформи вимагає значних зусиль населення у зміні своїх споживацьких навичок. А, як відомо, нічого так не дається складно, як позбутися звичок та поганих стандартів поведінки. Отже, дана реформа у всіх без винятку країнах ЄС супроводжувалася запровадження правил, які контролюються центральним урядом та органами місцевої влади.

Наразі, це виглядає як один з найскладніших компонентів реформи. Втім, ми пропонуємо ретельно вивчити всі ключові етапи впровадження реформи та розробити систему контролю і фінансово-адміністративних інструментів покарання тих суб'єктів, що псуватимуть устаткування, викрадатимуть відсортовані відходи, кидатимуть несортвані відходи у контейнери роздільного збору тощо.

Запровадження штрафів має відбуватися у співпраці з громадськістю шляхом активного обговорення всіх можливих альтернатив та строків їх запуску. Пропонуємо Рівненській міській раді розглянути можливість надати відповідні повноваження Муніципальній варті міста Рівного.

Розділ 5. Методологічні рекомендації щодо структури та наповнення Дорожньої карти зі створення місцевого плану поводження з відходами

До прийняття нової редакції закону України «Про управління відходами» рекомендовано формалізувати план дій у вигляді місцевої програми поводження з побутовими відходами.

Програма має включати чітку Дорожню карту як зі створення місцевого плану з управління відходами. Дорожня карта має включати цілі, завдання, етапи реалізації, відповідальні структури та обсяги фінансування.

Важливою частиною дорожньої карти мають стати чіткі та вимірювальні кількісні та якісні, короткострокові та довгострокові показники ефективності її реалізації.

Нижче наводимо зразок Дорожньої карти, яку рекомендуємо до врахування у роботі Рівненській міській раді та їх структурним підрозділам.

Планування і процедура:

1. Оновлення складу робочої групи з розробки місцевої програми з управління відходами.
2. Створення у складі Департаменту економічного розвитку відділу, який вподальшому займатиметься питанням координації реформи поводження з відходами.
3. Розроблення проекту місцевого плану з управління відходами. Залучити до розробки місцевого плану внутрішніх фахівців так зовнішніх експертів і фахівців Рівненської ОДА.
4. Проведення аналізу поточної ситуації у сфері поводження з побутовими відходами в ОТГ та ідентифікація проблем
5. Визначення цілей та завдань
6. Оцінка необхідного для реалізації плану дій обсягу та можливих джерел фінансування;
7. Визначення заходів та відповідальних за їх виконання.
8. Розробити комунікаційну стратегію із супроводження і впровадження на всіх етапах інформаційно-просвітницької роботи.
9. Проведення розрахунків, економічної оцінки, прогноз тарифу
10. Громадське обговорення проекту місцевого плану з управління відходами
11. Стратегічна екологічна оцінка місцевого плану з управління відходами
12. Доопрацювання документу з урахуванням експертних зауважень.
13. Презентація та затвердження оновленої Програми.
14. Затвердження місцевого плану з управління відходами до 2030 року.
15. Оприлюднення затвердженого місцевого плану з управління відходами

Проект структури місцевого плану з управління твердими побутовими відходами

Титульний аркуш

Перелік умовних позначень, символів, скорочень

Перелік таблиць

Перелік карт

Перелік рисунків

Вступ

Розділ I. Загальна характеристика ОТГ

- 1.1. Підстави розроблення плану дій та інформація про робочу групу
- 1.2. Розташування ОТГ, кількість населених пунктів, площа громади, кількість населення, найбільші підприємства, установи та організації, інфраструктурні об'єкти.

Розділ II. Загальна характеристика сфери поводження з твердими побутовими відходами в Рівненській ОТГ.

- 2.1. Нормативно-правове регулювання на місцевому та регіональному рівні
 - 2.1.1. Загальна характеристика системи управління відходами
 - 2.1.2. Інституційна структура управління відходами
 - 2.1.3. Програми, стратегії, плани дій
 - 2.1.4. Фінансово-економічне забезпечення функціонування системи управління відходами

- 2.2. Обсяги утворення твердих побутових відходів та наявна інфраструктура
 - 2.2.1. Основні утворювачі побутових відходів та обсяги утворення ТПВ
 - 2.2.2. Морфологічний склад ТПВ
- 2.3. Вивезення ТПВ
 - 2.3.1. Надання послуг з вивезення ТПВ
 - 2.3.2. Засоби комунального підприємства
- 2.4. Роздільне збирання побутових відходів
- 2.5. Перероблення ТПВ
- 2.6. Поводження з небезпечними відходами у складі ТПВ
- 2.7. Інші практики поведження з ТПВ
- 2.8. Захоронення твердих побутових відходів
- 2.9. Фінансування сфери поведження з ТПВ
 - 2.9.1. Основні джерела та обсяги фінансування сфери поведження з ТПВ
 - 2.9.2. Тарифи та плата від споживачів послуг
- 2.10. Існуючі проблеми в громаді у сфері поведження з ТПВ

Розділ III. Планування поведження з ТПВ у громаді

- 3.1. Мета
- 3.2. Завдання та цільові показники
- 3.3. План заходів
- 3.4. Фінансування плану дій та тарифна політика
 - 3.4.1. Фінансовий план реалізації заходів
 - 3.4.2. Тарифна політика

Інформація про порядок здійснення моніторингу реалізації Плану дій з управління побутовими відходами, його періодичність, показники моніторингу, інформація про порядок здійснення моніторингу містить інформацію у відповідності до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» No 2354-VIII від 20.03.2018 р.

Розділ IV. Інформаційно-просвітницька кампанія з пропагування впровадження реформи поведження з твердими побутовими відходами

- 4.1 Розроблення інформаційно-просвітницької кампанії
- 4.2 Заходи щодо підвищення екологічної свідомості мешканців міста.
- 4.3 Проведення комунікаційної кампанії з просуванням ключових ідей, цінностей та принципів реформи поведження з ТПВ

Розділ V. План заходів. Фінансовий план.

Інші додатки

Новостворений «Відділ з питань захисту довкілля». Повноваження.

Дорожня карта має обов'язково включати відповідальну посадову особу та структурний підрозділ, відповідальний за впровадження реформи. Експерти GreenAge рекомендують створити новий структурний підрозділ (відділ) у новоствореному Департаменті економічного розвитку.

Основними завданнями відділу мають стати:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері поводження з побутовими відходами у межах Рівненської ОТГ;
- координування діяльності, у межах повноважень, структурних підрозділів виконавчого комітету Рівненської міської ради в частині впровадження реформи поводження з відходами;
- комунікація з підприємствами, незалежно від форм власності, щодо зменшення негативного навантаження на навколишнє середовище та сприяння раціональному використанню ресурсів;
- розробка та впровадження спільно з іншими структурними підрозділами та зовнішніми експертами і установами, незалежно від форм власності, пропагування вторинної переробки сміття та створення сучасної інфраструктури для переробки та компостування побутових відходів;
- розробка спільно з експертами проєкту Програми поводження з твердими побутовими відходами у Рівненській міській територіальній громаді . Контролювати її реалізацію;
- розроблення проєктно-кошторисної документації з реконструкції полігону побутових відходів, подальша рекультивація існуючого полігону, покращення системи збору та транспортування побутових відходів;
- підготовка документації та організація робіт щодо будівництва комплексу з переробки твердих побутових відходів;
- забезпечення цільового та ефективного використання бюджетних коштів;
- розроблення спільно з іншими структурними підрозділами підприємства комплексних заходів для досягнення покладених на нього завдань;
- організація роботи та ведення комунікації з усіма зацікавленими сторонами щодо реалізації проєкту з реконструкції існуючого полігону побутових відходів та будівництва комплексу з переробки твердих побутових відходів (включаючи міжнародні фінансові організації та вітчизняних і міжнародних консультантів);
- розгляд в межах повноважень звернень громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, органів місцевого самоврядування тощо з питань, пов'язаних з його діяльністю;
- організація та координація просвітницьких кампаній щодо поводження з твердими побутовими відходами серед населення міста;
- ведення діловодства.

Перелік обов'язків є рекомендованим і невичерпним. Остаточне рішення ухвалюватимуть відповідальні особи Рівненської міської ради.

Розділ 6. Комунікаційна кампанія – цілі та принципи організації. Роль та місце місцевих ЗМІ у комунікації реформи поводження з відходами. Інформаційно-просвітницькі заходи для громади: Від розуміння до підтримки!

Будь-яка історія успіху вдалої реформи не можлива без підтримки громадян. Отримати таку підтримку можна лише за умови, що реформатори у своїй діяльності чітко дотримуватимуться наступного алгоритму:

1. Ціль (планування)
2. Виконання (реалізація)
3. Аналіз (зворотній зв'язок).

Такий підхід дозволить розібрати та спростувати міфи щодо реформи, виявити противників та зацікавлені групи. Ідентифікувати соціально активні організації з якими потенційно можна буде побудувати соціальне партнерство. Все це не можливо без грамотної спланованої комунікаційної кампанії. Коли ми говоримо й про комунікацію загалом, і про комунікацію реформ зокрема, важливо насамперед зрозуміти суть комунікаційного процесу.

Слово «комунікація» походить від латинського іменника «communicatio», – «з'єднання» – який зі свого боку походить від дієслова «communico» – «з'єдную», «роблю спільним».

Словники української мови визначають комунікації, як шляхи сполучення або обмін інформацією.

Ключове слово тут «обмін». Тому що комунікація за своєю природою не може бути одностороннім процесом – вона передбачає наявність зворотного зв'язку.

Будь-яка комунікаційна діяльність має чітку мету – донести повідомлення й отримати відповідну реакцію.

Реформи, тим паче не популярні, також повинні мати голос. Насамперед він повинен забезпечувати діалог влади з громадськістю. Це означає залучення зацікавлених сторін до участі в усіх етапах процесу реформування.

Адже «ідеальне» реформування у демократичній державі, особливо на місцевому рівні, де влада знаходиться найближче до громадян, виключає «закритість» процесу – тобто ігнорування ролі громадськості у прийнятті рішень. При цьому важливо залучити громадян до обговорення майбутньої реформи.

Окрім цього, комунікація реформ передбачає «спілкування» не лише влади з громадськістю у широкому сенсі, а й влади з владою. Зокрема важливо буде налагодити співпрацю у трикутнику: Рівненська міська рада – Рівненська ОДА – Міністерство захисту довкілля і природних ресурсів України.

Як має бути?

Слово «реформа» походить від латинського «reformato», що перекладається як «перетворювати» чи «змінювати».

Завдання реформування – це оптимізація наявних структур. А завдання комунікації – вироблення найбільш ефективних шляхів такої оптимізації. Разом обидва ці процеси покликані розробити та впровадити нову якість у максимально безболісний спосіб.

Прикладом такої синергії стала реформа фінансової системи у Франції (Loi organique relative aux lois de finances, або скорочено LOLF), яка розпочалася на порозі XXI століття.

«Реформа LOLF вважається у світі еталоном, як треба розробляти та впроваджувати реформи. Вона почалася з аналізу проблеми, включала довгий етап написання, а потім дослідження законопроектів. Ухвалені закони відтермінували – тобто вони набували чинності не відразу, а через кілька років»

Так, закони, які розпочинали процес реформування, ухвалили влітку 2001 року, а чинними вони стали поступово – з 1 січня 2002 року по 1 січня 2006 року.

Відтермінування дозволило навчити виконавців на місцях жити за новими законами. В результаті, коли день X настав, надавачі послуг знали, що треба робити, а користувачі – що від цього зміниться. Усі розуміли необхідність змін. Це забезпечило безболісність процесу.

Важливу роль в успішності реформи LOLF зіграло те, що громадські організації отримували всю актуальну інформацію з перших вуст і могли долучитися до всіх етапів реформування.

Адже «хороша» комунікація реформ – це ще й моніторинг «реформаторського процесу» з боку громадськості.

Отже, комунікації – невід’ємний елемент сучасного публічного управління. У короткотривалій перспективі вона покликана залучити до всіх етапів процесу реформування представників громадськості, у довготривалій перспективі – розрахована на задоволення інтересів широких верств населення.

Наблизитися до «ідеалу» можна лише тоді, коли буде переосмислення процесів реформування в Україні загалом. У цьому контексті роль громадськості не можна зводити лише до участі в обговореннях. Йдеться також про те, що сама громадськість має сприяти комунікаційним процесам.

Інакше навіть досконале знання теорії комунікацій, використання посібників з комунікації реформ, консультації спеціалістів не матимуть жодного ефекту.

Цей кейс є важливим у нашому випадку, оскільки реформа поводження з відходами у м. Рівному так само має бути запланована у декілька етапів і завершуватись аж у 2030 році. Застосування такого підходу, правильна комунікація та залученість громади дозволить провести реформу максимально безболісно та ефективно.

Роль та місце місцевих ЗМІ у комунікації реформи поводження з відходами.

Залученість ЗМІ до комунікації реформи поводження з відходами та підвищення еко-свідомості є однією з передумов її успішності. Однак для того аби ЗМІ системно підтримували та супроводжували інформаційно реформу вони повинні бути максимально залученими у цей процес. Бо як показують останні дослідження, тема екології важлива для українських ЗМІ.

Так 64% опитаних медійників вважають, що українські медіа приділяють недостатньо уваги проблемам екології. При цьому, 87% опитаних хотіли б писати на екологічну проблематику. Однак, майже половина (49%) не знають експертів, які б допомогли їм пояснити своїй аудиторії складні питання впливу екологічних проблем на ситуацію в регіоні. При цьому, 83% опитаних журналістів відчують брак знань з теми екології та змін клімату.

Такими є результати опитування медійників, що проводилося з 12 по 24 листопада 2021 року Комісією з журналістської етики у партнерстві з Центром екологічних ініціатив «Екодія». Мета дослідження: дізнатися яких конкретних знань не вистачає журналістам при ви-

світленні стану екології та чому українські журналісти переважно пишуть тільки про Грету Тунберг.²⁶

Отже, потенціал теми управління відходами і збереження довкілля зокрема має бути врахований та імплементований в подальшу комунікаційну стратегію впровадження реформи поводження з відходами, яку місцева влада має розробити протягом 2022 року.

Інформаційно-просвітницькі заходи для громади: від розуміння до підтримки

Міжнародний досвід свідчить – підвищення рівня обізнаності населення є обов'язковою передумовою для створення стійких систем поводження з відходами.

І хоча результат просвітницьких ініціатив стане відчутним мінімум через 5, а то і 10 років, без належного навчання населення система поводження з відходами не зможе функціонувати.

Тільки такий підхід дозволяє різко підвищити кількість громадян, які свідомо займаються відповідальним ставленням до відходів (сортують сміття, компостують, здають небезпечні ТПВ у спеціальні місця тощо).

Тому для впровадження реформи міській владі важливо приділити значну увагу підвищенню обізнаності мешканців щодо екологічно безпечного поводження з твердими побутовими відходами та покращенню культури споживання серед населення.

Судячи з відгуків еко-організацій та профільних еко-педагогів, які багато років займаються впровадженням еко-освіти у м. Рівному, зокрема на базі Екологічного центру Рівненського міського палацу дітей та молоді, важливо, щоб екологічна освіта почалася ще в дитячому садочку та початковій школі.

Серед таких ініціатив: впровадження сортування відходів за участі дітей у садочках та школах, екологічні лекції, інтеграція теми поводження з відходами у повсякденному житті дітей через мультфільми, книжки, іграшки, залучення дітей до участі в спеціальних екологічних проектах. Починати будувати такі програми можна на базі діючої у м. Рівному системи учнівського самоврядування. Кожна школа має свій учнівський парламент у складі яких є екологічні комісії. Саме вони можуть стати драйверами реформ у навчальних закладах. Наприклад, вони можуть організовувати та проводити різнопланові еко-змагання, еко-виставки. Для представлення міста Рівного на міжнародних заходах формувати збірні команди.

Окреме місце мають займати так звані екологічні стежки, прототипи яких уже створені в м. Рівному.

Також важливо передбачити виїзди дітей на об'єкти, які мають відношення до системи житлово – комунального господарства. Мова йде про міський водоканал, діючий сміттєвий полігон тощо. Звісно, ці виїзди мають відбуватися з суворим дотриманням правил техніки безпеки та всіх санітарно-технічних норм і обмежень.

Для популяризації реформи поводження з відходами варто звернути увагу на досвід м. Хмельницького, які започаткували дві освітні ініціативи: Еко-автобус та Навчальний центр з поводження з відходами у м. Хмельницьку. Аналогічний центр можна створити у м. Рівному як на базі Екологічного центру Рівненського міського палацу дітей та молоді так і на основі іншої локації, наприклад, громадської сортувальної станції "Екологічні".

Для напрацювання та систематизації ідей у м. Рівному за підтримки міської влади варто

26 <https://imi.org.ua/monitorings/greta-elektrokary-ta-plastykovi-pakety-yak-pyshut-pro-ekologiyu-onlajn-media-i30067>

провести у першій половині 2022 року екологічний хакатон. До участі в ньому запросити профільні організації, бізнес-установи, експертів тощо. В рамках його роботи можуть бути напрацьовані ідеї, які в подальшому втілюватимуться у життя.

Окрім навчання дітей, обов'язковою є інформаційно-просвітницька діяльність серед дорослого населення. Комунікація має бути сталою та здійснюватися на міському рівні. Тому завдання Рівненської міської територіальної громади розробити та втілити програму з просвітництва всього населення незалежно від віку.

Також потрібно налагодити системну співпрацю з вищими навчальними закладами у м. Рівному. Це дасть можливість залучити до реформи по-перше науково-методичний потенціал, а по-друге студентську молодь.

Для координації всіх заходів пропонуємо **створити при виконавчому комітеті Рівненської міської ради «Еко раду»**

І саме на її базі в подальшому координувати та проводити заходи з популяризації культури поведінки з відходами серед містян.

До складу «Еко ради» можуть ввійти представники громадських організацій, бізнес-структур, працівники сфери охорони здоров'я, профільних комітетів органів влади, депутати та активні громадяни.

Аналогічна рада створена у м. Маріуполі. Там «Зелена рада» — це координаційний, консультативно-дорадчий, рекомендаційно-експертний орган, який створено з метою забезпечення участі громадськості в процесі підготовки, прийняття та реалізації рішень щодо охорони навколишнього природного середовища міста.

Основними завданнями «Зеленої ради» є:

- Сприяння охороні навколишнього природного середовища міста Маріуполя.
- Забезпечення врахування думки громадськості в процесі підготовки та прийняття, реалізації та контролю виконання місцевих нормативно-правових управлінських рішень, спрямованих на охорону та раціональне використання навколишнього природного середовища.
- Сприяння формуванню системної екологічної та правової свідомості населення.
- Сприяння громадянам у реалізації конституційного права на вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища, на захист у суді у разі порушення їхніх прав.
- Сприяння в досконаленню механізму діалогу між суб'єктами екологічної безпеки, конструктивної взаємодії і співпраці громадськості з органами державної влади, місцевого самоврядування, науковими та освітніми організаціями, засобами масової інформації, промисловими та іншими підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких пов'язана з охороною або використанням навколишнього природного середовища.

Рекомендуємо ухвалити локальні Програми просвітницької діяльності, які включатимуть у себе найбільш ефективні інструменти інформаційної кампанії для конкретної територіальної громади.

Зокрема це можуть бути:

- просвітницькі уроки та лекції для дошкільнят, школярів та студентів;
- організація екологічних вистав для дошкільнят та дітей молодшого шкільного віку;

- ознайомчі поїздки на найближчий полігон твердих побутових відходів або сортувальну станцію;
- розробка та поширення тематичних матеріалів у форматі відеороликів, методичних матеріалів, листівок щодо раціонального поводження з відходами;
- залучення ЗМІ до поширення інформаційних матеріалів у місцевих медіа;
- співпраця із локальними громадськими організаціями у проведенні інформаційних кампаній;
- залучення бізнес-сектору до просвітницьких ініціатив;
- організація ознайомчих поїздок для зацікавлених сторін на підприємства з переробки побутових відходів в Україні та Європі;
- належне інформування громади про діяльність міста у сфері поводження з твердими побутовими відходами та підвищено рівень обізнаності населення щодо попередження утворення відходів, повторного використання, роздільного збору, сортування, переробки, компостування органіки тощо.

7. Досвід деяких інших міст, аналіз технологій

Хмельницький

Лише одне місто в Україні затвердило Регіональний план управління ТПВ та провело Комплексну оцінку екологічних і соціальних впливів та Аналіз ТЕО. Це місто Хмельницький.

Управління економіки Хмельницької міської ради розробило техніко-економічне обґрунтування щодо розміщення та будівництва заводу механічного сортування та біологічної переробки ТПВ.

В 2020 році місто отримало кредит від Європейського банку реконструкції та розвитку на будівництво сміттєпереробного заводу та реконструкцію діючого полігону на загальну суму 28,5 млн євро та розробили "Програму Зелених міст-2. Поводження з твердими побутовими відходами у м. Хмельницькому"²⁷ кошторисною вартістю 36,5 млн євро. Додатково залучено інвестиційний грант у розмірі до 5 млн євро в рамках Інвестиційної платформи сусідства (ІПС) ЄС. Місцевий внесок становитиме 3 млн євро.

Місто обрало модель максимального перехоплення вторсировини у забруднювачів (у дворах багатоквартирних будинків та організацій). Згідно плану буде продовжено встановлення 4 видів контейнерів на смітєвих майданчиках: чорний, органіка, пакування, ПЕТ-пляшка/сітка. Закуплено автомобіль, який буде обслуговувати виключно роздільний збір. На кінець 2020 року встановлено близько 300 контейнерів для сортування ПЕТ-пляшки та близько 100 контейнерів для сортування скла, які обслуговуються приватними підприємствами.²⁸

Органіку планується збирати в окремі контейнери з метою компостування та виробництва високоякісного добрива.

Залишкова фракція з чорного контейнера буде перероблятися на комплексі з переробки твердих побутових відходів, що включатиме: механічну обробку (просіювання) на сорту-

²⁷ ПЗМ-2 Поводження з твердими побутовими відходами у м. Хмельницькому. 09 квітня 2020 року

²⁸ Звіт керівника ХКП «Спецкомунтранс» за 2020 рік

вальній лінії для вилучення матеріалів, які придатні для повторного використання; виробництво палива з відходів (RDF) та компостування органічної фракції ТПВ за допомогою аерації та перемішування в закритих, металевих коробах.

3 вересня 2020 року у місті діє Центр управління відходами. Це місце, куди кожен мешканець міста Хмельницького може безкоштовно здати відходи для їх подальшої переробки чи утилізації. Центр працює у режимі самообслуговування шість днів на тиждень та приймає 13 фракцій відходів. Реалізацією цього проекту займався офіс «Розумне довкілля. Хмельницький», що є відокремленим підрозділом КП «Спецкомунтранс». Створення такого центру обійшлося у понад 1,5 млн грн. Це і бюджетні кошти, і кошти підприємства «Спецкомунтранс».

З метою покращення заходів з роздільного збирання ТПВ й обмеження їхнього шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей було вжито наступні заходи:

1. 1 березня 2018 року ХКП «Спецкомунтранс» уклало договір про співробітництво з ТОВ «Рециклінг-Поділля». У результаті укладеного договору на 112 майданчиках міста з'явилися контейнери для збору ПЕТ-пляшки.
2. 10 липня 2018 року було укладено договір про співробітництво з приватним підприємцем Король С. Г. щодо встановлення контейнерів для збору відходів скла – встановлено 34 контейнери.

Аналогічно з Рівним, у місті працює монополіст у сфері поводження з відходами ХКП «Спецкомунтранс».

Львів

Львів – перше місто, яке запровадило роздільний збір органіки для населення. Для цього було відкрито міську станцію компостування кошторисною вартістю 28 млн грн. Та закладено щорічний бюджет утримання станції у розмірі 8 млн грн. в 2021 році станція прийняла на компостування 6,8 тис тонн біовідходів на 3 га площі. Станція обладнана сучасним устаткуванням для ворошіння, зволоження, фільтрації та термічної обробки субстрату. Зафіксовано перші офіційні продажі компосту фермерам за ціною 620 грн/тонна. На 75% смітєвих майданчиків встановлено 240 л контейнери для органічних відходів у кількості 1197 шт, 25% яких закуплено на кошти міста, решта – перевізників. Місто заощадило за рік 6 млн економії на вивезенні органіки за межі міста. Компост від населення приймається за 100% знижкою – таким чином ОСББ можуть значно економити на органіці у складі ТПВ. Бізнес сплачує 322 грн/тонна.²⁹

Зарито найбільше сміттєзвалище у Грибовичах. На 61% виконано рекультивацию, готується до відкриття парку на місці звалища. Кошторисна вартість рекультивации – 30 млн євро.

На етапі початку будівельних робіт завод з механіко-біологічної переробки залишкового сміття, яке так чи інакше підлягає утилізації шляхом захоронення. Очікується, що протягом найближчих 10 років частка залишкової фракції становитиме не менше 30%.

Команда експертів GreenAge рекомендує на першій фазі запуску реформи надати пріоритет місцевим виробникам профільного устаткування, чимала кількість яких знаходяться в Рівненській області та Західній Україні зокрема. Наприклад, такі науково-виробничі компанії, як НВФ «Продекологія», Prime Machinery, ПАТ «Барський машзавод», ТОВ «Інтерспецтехніка», «Будшляхмаш», ТзОВ «Арієс-Україна» тощо.

²⁹ Місто, вільне від сміття. Газета "День". 08.11.2021

Вінниця

Вінниця започаткувала реформу роздільного збору відходів раніше за інші міста. Станція сортування відходів була відкрита у 2015 році. Розташована на полігоні, потужність 40 куб м сухої фракції на годину. Втім, станом на 2020 рік питома вага сортованих відходів становить менше 1%. Фактично Вінниці, маючи ключового оператора відходів компанію "Ековін" не вдалося реалізувати стратегію зменшення навантаження на полігон.

Ключова причина провалу у Вінниці – погана організація логістики перевізника. Кожна фракція має обслуговуватися окремою одиницею спецтранспорту. Не менш важливою є ритмічність роботи транспорту. Вінничани не могли дочекатися вивезення переповнених контейнерів роздільного збору і кидали відходи в усі вільні контейнери. Водії, які мали повноваження приймати рішення – куди везти ТПВ – на полігон чи на станцію компостування стали систематично ухвалювати рішення – на полігон, даючи свою оцінку поганій якості вторсировини.

За 6 років функціонування станція передала на переробні заводи 1,3 тис тонн сировини³⁰

Станція сортування сухих відходів у Вінниці

Детальніше про успішні зразки реалізації сміттевої реформи можна ознайомитися у праці Андрія Саука – старшого експерту Офісу підтримки реформ Міністерства розвитку громад та територій України.³¹

Всі успішні кейси запровадження сортування в Україні будуються на наступній технології:

- роздільний збір різних фракцій у дворах та спеціальних майданчиках;
- встановлення газовідкачувальних станцій на полігонах;
- запуск сортувальних ліній для очистки роздільного збору та сухих ТПВ;
- запуск станцій компостування;
- планування заводів механіко-біологічної обробки;
- планування рекультивації полігонів (зменшення навантаження, часткове закриття).

Запуск заводу механіко-біологічної обробки відходів паралельно з запуском масштабного перехоплення вторсировини на сміттєвих майданчиках вважається ефективним способом досягнення Стратегії 2030. Такий завод допоможе вирішити декілька важливих завдань:

³⁰ Впровадження роздільного збору побутових відходів в місті Вінниця

³¹ Управління твердими побутовими відходами. Успішні кейси в Україні © 2021

- відокремити частку якісної вторсировини, що потрапила в чорний контейнер;
- виготовити РДФ-паливо з сухої фракції залишкових відходів;
- стабілізувати якість хвостової фракції, щоб вона не виділяла метан та інші шкідливі гази та речовини на полігоні;
- зменшити навантаження на полігон та довести обсяг відходів, що захоронюються до 30% за 7-9 років, а в подальшому навіть до 10%.

Під час пропрацювання економічного обґрунтування заводу дуже важливо проаналізувати реальні цінові показники по різних фракціях вторсировини та новостворених товарів (електроенергії, газу, субстратів тощо), врахувати політичні ризики та світові тенденції, в тому числі Zero Waste міст.³²

Contarina – зразкова італійська компанія з регіону Венето, яка довела за 20 років існування питому вагу сортованих відходів серед своїх абонентів до 85% (265 тис клієнтів). Вона пропонує мати 3 центри поводження з відходами окремо або суміжно. Саме вони мають забезпечити подальшу обробку трьох ключових фракцій зібраних ТПВ: несорттованих змішаних (чорний контейнер), органічних (включно з садовими) та сухих змішаних (різні види пакування).³³

Цікавим є той факт, що громади, в яких налагоджено високий рівень глибини сортування відходів сплачують за управління відходами менше на 30-40%, ніж менш успішні громади. Це відбувається значною мірою через те, що операторам вдається сформувати значний грошовий потік з продажу вторсировини та продуктів з доданою вартістю. Також, вони несуть менші витрати на обслуговування важкими сміттєвозами чорного контейнера, який до того ж вимагає витрат на захоронення. Сортвані відходи цього не потребують.

Приклад зменшення тарифів на поводження з відходами оператором Contarina порівняно з середніми тарифами по інших регіонах Італії. Зразок дії принципу "Сортуєш – тариф менший!"

Натомість, сміттєспалювальні заводи більше не актуальні в ЄС. Вони коштують дуже дорого (понад 100 млн євро), потребують значного завантаження обсягом відходів, дорогі в експлуатації, продукують багато канцерогенної золи, знищують корисну фракцію ресурсів. З 1-го кварталу 2021 року енергетика з сміттєспалювальних заводів не є "зеленою" в ЄС. Кредити та гранти в цю сферу більше не мають преференцій.

Дуже важливо під час планування заходів та проєктів враховувати досвід громад зі схожою чисельністю населення та морфологією відходів. Технології та інструменти, які вони запускали, стануть найбільш успішними та найменш ризикованими з точки зору повернення капіталовкладень.

Резюме

Управління відходами будується на середньо- та довгостроковому плануванні. Варто розпочинати з найпростішого і найдешевшого способу – комунікації з населенням та відокремлення пляшок і сухих ТПВ (пакування). Будь-яка технологія має ґрунтуватися на максимальному перехопленні вторсировини, яка коштує більше, ніж будь-яка додана вартість при спалюванні чи захороненні.

32 <https://zerowaste.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/zvit-stan-zero-waste-mist-2020.pdf>

33 https://contarina.it/files/en/Contarina_integrated_waste_management.pdf

На першому етапі доцільно запустити партнерство з приватними та комунальними компаніями, сортувальні станції та станцію компостування. Важливо вирішити питання доступної утилізації небезпечних відходів. На другому етапі – запуск заводу механіко-біологічної обробки відходів.

Фундаментом успішного старту реформи є запровадження в місті роздільного збору органічної фракції та створення умов її збирання з 75% та більше відсотків сміттєвих майданчиків.

Завершальним показником реформи за десять років буде частка, яка підлягає захороненню чи спалюванню. Вона має становити менше 30% потоку ТПВ.

Впровадження наших рекомендацій та ухвалення місцевої програми поводження з відходами сприятиме:

- впровадженню системи управління відходами на інноваційних засадах, яка забезпечить споживання природних ресурсів (природні ресурси – корисна продукція – відходи – вторинні ресурси – корисна продукція – відходи);
- розробленню нових правил у сфері управління відходами з урахуванням кращих практик;
- якісним змінам у сфері управління відходами відповідно до найкращих природоохоронних практик;
- покращенню стану довкілля, а також санітарного та епідемічного благополуччя населення;
- дотриманню вимог екологічної безпеки під час експлуатації об'єктів поводження з відходами і зниженню рівня соціальної напруги;
- залученню інвестицій у сферу поводження з відходами та створенню сучасної інфраструктури поводження з відходами;
- запровадженню новітніх технологій утилізації та видалення твердих побутових відходів, зменшенню обсягів їх захоронення на полігонах;
- зменшенню кількості об'єктів поводження з відходами, що не відповідають вимогам законодавства, вивільненню земель після закриття полігонів і звалищ;
- збільшенню обсягів збирання, заготівлі, переробки та утилізації відходів як вторинної сировини;
- стимулюванню суб'єктів господарювання до провадження виробничої діяльності з використанням безвідходних та екологічно безпечних технологій;
- створенню системи інформаційного забезпечення сфери поводження з відходами, удосконаленню порядку ведення державного обліку відходів, інформування про розташування місць чи об'єктів поводження з відходами, їх вплив на стан довкілля і здоров'я людини;
- підвищенню ефективності використання коштів державного та місцевих бюджетів для здійснення заходів у сфері поводження з відходами з метою запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

Подальша робота має здійснюватися у системі партнерства з усіма стейкхолдерами та за 2–3 роки принесе перші відчутні результати громаді міста, стане зразком для наслідування багатьом іншим громадам та уможливить вчасне та повноцінне досягнення цілей Національної стратегії.

Рівне разом з Квасиловим мають всі шанси стати регіональним хабом управління відходами, який об'єднає навколишні ОТГ та міста, і створить один з найбільш ефективних центрів поводження з відходами – зменшення залишкової фракції і формування потоку вторсировини, органічного компосту та РДФ-палива.